

Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Juha Vilkkö

15.06.2017

Sisäministeriö

SMDno-2015-1509; SM047:00/2015

Tullin lausunto siviilitiedustelulakityöryhmän mietinnön johdosta

Lausuntopyynnössä pyydetään Tullin lausuntoa työryhmän ehdotuksista säädöspohjaksi siviilitiedustelua koskevalle lainsäädännölle.

Työryhmä ehdottaa ensinnäkin, että poliisilakiin lisätään tiedustelutoimintaa koskeva uusi 5 a luku. Sen 1 §:ssä määriteltäisiin siviilitiedustelun käsite:

”Siviilitiedustelulla tarkoitetaan suojelupoliisin suorittamaa tiedonhankintaa kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi ja ylimmän valtionjohdon päätöksenteon tukemiseksi.”

Siviilitiedustelu olisi siis yksinomaan suojelupoliisille kuuluvaa toimintaa. Luvussa säädettäisiin ensinnäkin siitä, miten poliisilain 5 luvussa tarkoitettuja salaisia tiedonhankintakeinoja käytettäisiin siviilitiedustelussa. Suurelta osin ne näyttävät pääperiaatteiltaan vastaavan niitä säännöksiä, joita noudatetaan salaisten tiedonhankintakeinojen käyttämisessä rikosten estämiseen tai paljastamiseen. Luvussa säädettäisiin myös joistakin uusista keinoista, kuten tietolähteen turvaamisesta, paikkatiedustelusta sekä asiakirjan, esineen tai lähetyksen jäljentämisestä.

Muutoksia tehtäisiin myös muun muassa poliisilain 5 lukuun, poliisin henkilötietolakiin, pakkokeinolakiin ja oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annettuun lakiin.

Poliisilain 1 luvun 1 §:ssä poliisin tehtäviksi määriteltäisiin säännöksessä nykyisin olevien tehtävien lisäksi kansallisen turvallisuuden suojaaminen.

Esitutkintalain 2 lukuun ehdotettavan muutoksen mukaan suojelupoliisi ei olisi enää esitutkintaviranomainen.

Suoranaisesti Tullia koskee ensinnäkin poliisilain uuteen 5 a lukuun ehdotettava suojelupoliisin ja muiden viranomaisten yhteistyötä koskeva säännös (53 §). Sen 2 momentin mukaan muut viranomaiset voivat tarvittaessa avustaa suojelupoliisia siviilitiedustelussa. Säännöksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan yhteistyö voisi tarkoittaa esimerkiksi maahantuloon liittyvien rajamuodollisuuksien

Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Juha Vilkkö

15.06.2017

sivuuttamista silloin, kun se on välttämätöntä siviilitiedustelun paljastumisen estämiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi.

Esitutkinta- ja muussa rikostorjuntaviranomaisasemassaan Tullille tärkeä poliisilain säännös olisi erityisesti tiedon rikostorjuntaan luovuttamista koskeva ehdotettu 5 a luvun 43 §. Sen 1 momentin mukaan suojelupoliisilla olisi ensinnäkin velvollisuus ilman aiheutonta viivytystä ilmoittaa esitutkintaviranomaiselle, jos tiedustelumenetelmän käytön yhteydessä ilmeni, että on syytä epäillä RL 15 luvun 10 §:ssä tarkoitettua törkeätä rikosta. Säännöksen tarkoittamista törkeistä rikoksista tullirikoksena voi tulla käsiteltäväksi ainakin maahantuontia sisältävä törkeä huumausainerikos. Säännös tosin antaa suojelupoliisin päällikölle mahdollisuuden siirtää ilmoittamista enintään vuodeksi kerrallaan.

Toiseksi, mainitun säännöksen 2 momentti antaisi suojelupoliisille oikeuden ilmoittaa esitutkintaviranomaiselle tiedustelumenetelmällä saadusta tiedosta epäilyistä sellaisesta rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta. Tätä ilmoittamisoikeutta koskevaa kynnystä Tulli ehdottaa alennettavaksi esimerkiksi rikoksiin, joista ankarimmaksi rangaistukseksi on säädetty vähintään kaksi vuotta vankeutta. Tullirikosten osalta tämä tarkoittaisi sitä, että suojelupoliisi voisi ilmoittaa Tullille tiedustelumenetelmiä käyttäen tietoonsa tulleesta epäilyistä huumausainerikoksesta, dopingrikoksesta, salakuljetuksesta tai veropetoksesta. Erityisesti rikosnimikkeen salakuljetus saaminen mukaan ilmoitusmahdollisuuden piiriin on tärkeää sekä toiminnan, että myös lain tavoitteiden kannalta. Salakuljetusrikoksen soveltaminen kytkeytyy usein tuonti- tai vientirajoitusten tai kieltojen määräämiseen, jotka voivat vaihdella sekä kansallisen että kansainvälisten tekijöiden muuttuessa. Tällöin keskeinen rikosnimike olisi käytettävissä. Lisäksi salakuljetuksen rikosnimikkeeseen voi kuulua hyvinkin laajoja ja merkittäviä kokonaisuuksia maahantuonnin tai maastaviennin alueella.

Tullilla ei ole huomauttamista sen suhteen, että suojelupoliisille olisi tehtävä ilmoitus ennen esitutkinnan käynnistämistä, jos esitutkinta käynnistetään edellisissä kappaleessa käsitellyn säännöksen tarkoittaman ilmoituksen perusteella.

Työryhmä ehdottaa myös säädettäväksi kokonaan uutta lakia tietoliikennetiedustelusta siviilitiedustelussa. Myös tässä tiedustelussa saatavia tietoja voitaisiin ehdotuksen mukaan käyttää rikostorjunnallisiin tarkoituksiin vastaavasti kuin edellä on selostettu.

Oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetussa laissa ehdotetaan muun muassa korjattavaksi siinä olevia vanhentuneita viittauksia kumotun tullilain (1466/1994) salaisia tiedonhankintakeinoja koskeviin säännöksiin.

Tullin käsityksen mukaan ehdotetut muutokset ovat tarpeellisia kansallisen turvallisuuden suojelemiseksi. Tätä tavoitetta erityisesti tukeva poliisilakiin ehdotettu uusi 5 a luku on käsitteiltään, menetelmiltään, päätöksentekomenettelyiltään jne. riittävän yhtenäinen poliisilain 5 luvussa ja rikostorjunnasta Tullissa annetun lain 3 luvussa tarkoitettujen salaisten tiedonhankintasäännösten kanssa. Tulli pitää myönteisenä myös sitä, että kansallisen turvallisuuden suojelemiseksi hankittua tietoa voitaisiin laissa säädetyin tarkoin edellytyksin käyttää myös rikostorjunnallisiin tarkoituksiin.

Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Juha Vilkkö

15.06.2017

Lausuntopyynnön mukaan oikeusministeriö on 17.10.2016 käynnistänyt hankkeen, jonka tehtävänä oli valmistella lainsäädäntö tiedustelutoiminnan valvontaa varten. Sen mukaan ministeriö on myös valmistellut lisäksi mietinnön perustuslain tarkistamista varten siten, että lailla voitaisiin säätää kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi välttämättömistä rajoituksista luottamuksellisen viestin salaisuuden suojaan.

Samy Gardemeister
valvontajohtaja

Esko Hirvonen
valvontapäällikkö

Liitteet

Jakelu

Tiedoksi

